

Työtä omilla vahvuuksilla, yrittäjyyden eri muodot voivat avata nuorelle uusia polkuja työelämään

Teksti: Liisa Nykänen, projektiasiantuntija, Kehys-hanke

Kehys-hankkeen ja Ammattiopisto Spesian yhteistyössä on tänä syksynä pysähdytty kysymään, millaisia mahdollisuuksia nuorella on tehdä työtä silloin, kun kokoaikainen palkkatyö tai päätoiminen yrittäjyys ei ole hänelle sopiva tai mahdollinen vaihtoehto. Kysymys koskee nuorten lisäksi myös niitä ammattilaisia ja viranomaisia, jotka ohjaavat nuorta opintojen ja työelämän nivelvaiheessa. Mitä vaihtoehtoja tunnistamme ja osaammeko kertoa niistä nuorelle riittävän selkeästi?

Tavoitteena ei ole tehdä jokaisesta nuoresta yrittäjää, vaan lisätä vaihtoehtoja sille nuorelle, joka haluaa käyttää osaamistaan ja tehdä työtä omien voimavarojensa mukaisesti.

Yhteistyötä opiskelijoiden ja ohjaavien ammattilaisten kanssa

Kehys-hankkeen yhteistyö Ammattiopisto Spesian Pieksämäen toimipisteen kanssa käynnistyi keväällä 2026 yrittäjyyden eri mahdollisuuksien ympärillä. Yhteistyössä on ollut alusta lähtien mukana myös ESR+-osarahoitteinen Ketjut kuntoon -hanke, jossa Ammattiopisto Spesia toimii osatoteuttajana. Valtakunnallisen hankkeen tavoitteena on muun muassa helpottaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden siirtymistä koulutuksesta työelämään sekä kehittää työllistymistä tukevia palvelupolkuja. [1]

Syyskuussa opiskelijoiden kanssa tarkasteltiin omaa osaamista ja vahvuuksia sekä sitä, voisivatko kevytyrittäjyys, osuuskuntayrittäjyys tai muut pienimuotoisen yrittäjyyden tavat tarjota yhden mahdollisen polun työelämään. Lokakuussa keskustelua jatkettiin Spesian opetus- ja ohjaushenkilöstön kanssa hybriditilaisuudessa. Näkökulma laajeni yksittäisistä yrittäjyyden muodoista siihen, miten nuorta voidaan tukea valmistumisen jälkeen: kuka tunnistaa hänen osaamisensa, kuka osaa kertoa eri vaihtoehdoista ja minne nuori ohjataan silloin, kun hän tarvitsee yksilöllistä tukea työn ja toimeentulon yhteensovittamiseen.

Yhteistyön aikana nousi vahvasti esiin, ettei vaihtoehtojen olemassaolo yksin riitä. Myös niitä koskevan tiedon täytyy kulkea nuorelle ja hänen kanssaan työskenteleville ammattilaisille.

Kaikille työ ei tarkoita kokoaikaista palkkatyötä

Erityistä tai vaativaa erityistä tukea tarvitsevalla nuorella voi olla paljon osaamista, motivaatiota ja halua osallistua työelämään, vaikka kokoaikainen työ ei olisi hänen tilanteessaan mahdollinen. Työkykyä ei siksi ole tarkoituksenmukaista tarkastella vain joko–tai-kysymyksenä. Työterveyslaitos tarkastelee työkykyä työntekijän voimavarojen sekä työn sisältöjen ja vaatimusten välisenä suhteena. Työn muokkaaminen, työajan sovittaminen ja tehtävien sopiva mitoitus voivat mahdollistaa työskentelyn erilaisissa tilanteissa. [2]

Tämä haastaa katsomaan työelämän vaihtoehtoja kokoaikaista palkkatyötä laajemmin. Tarvitaan työmahdollisuuksia, joissa työn määrä, tehtävät ja vastuu voidaan sovittaa yksilölliseen tilanteeseen.

Kevytyrittäjyys ja osuuskuntayrittäjyys voivat tarjota vaihtoehtoja

Yrittäjyydestä syntyy helposti mielikuva päätoimisesta yrittäjästä, joka perustaa oman yrityksen ja vastaa yksin koko toiminnasta. Todellisuudessa oman osaamisen hyödyntämiseen ja yrittäjämäiseen työn tekemiseen on erilaisia tapoja. Kevytyrittäjyys, osuuskunnan kautta tehtävä työ, sivutoiminen yrittäjyys ja pienet toimeksiannot voivat joissakin tilanteissa tarjota mahdollisuuden kokeilla omaa osaamista käytännössä ilman, että ensimmäinen askel on päätoimisen yrityksen perustaminen.

Keski-Suomessa toimiva Pedagoginen Osuuskunta Versotaan Jyväskylä on yksi esimerkki mallista, jossa opiskelijat ovat voineet harjoitella yrittäjyyttä osana opintojaan. Mallissa opiskelijat ovat saaneet valmennusta muun muassa osuuskunnasta yritysmuotona, tuotteistamisesta, myynnistä, markkinoinnista ja talouden hallinnasta. [3]

Oppilaitososuuskunta voi tarjota opiskelijalle myös mahdollisuuden hankkia osaamista käytännön työtehtävissä ja joissakin tilanteissa osoittaa osaamistaan näytöissä. Tämä voi olla erityisen arvokasta aloilla tai tilanteissa, joissa sopivia työelämässä oppimisen paikkoja tai näyttöympäristöjä on vaikea löytää. Osuuskunnan kautta voidaan rakentaa aitoja asiakastöitä ja työprosesseja, joissa opiskelija pääsee harjoittelemaan oman alansa tehtäviä käytännössä. Näyttöjen ja työelämässä oppimisen toteutus suunnitellaan kuitenkin aina opiskelijakohtaisesti ja tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Käsitteiden erot on tärkeää tehdä näkyviksi

Kevytyrittäjyys ei ole oma yritysmuoto, eikä osuuskunnan jäsenyys automaattisesti tarkoita päätoimista yrittäjyyttä. Myös osuuskunnan kautta tehtävän työn asema voi määräytyä eri tavoin sen mukaan, miten työ käytännössä järjestetään. Työttömyysturvan ja muiden etuuksien näkökulmasta ratkaisut tehdään henkilön todellisen tilanteen, työn määrän ja etuuden ehtojen perusteella. Siksi yksittäistä mallia tärkeämpää on ymmärtää, mitä vaihtoehtoja on olemassa ja mistä niiden vaikutukset omaan tilanteeseen voidaan selvittää.

Ohjauksen laatu ei saa riippua siitä, kuka sattuu olemaan vastassa

Yksi yhteistyössä vahvasti esiin noussut kysymys liittyy ohjaukseen. Erilaisista työn tekemisen tavoista ei ole nuorelle hyötyä, jos hän ei saa niistä oikeaa tai riittävän ajantasaista tietoa. Oppilaitosten ohjaushenkilöstöllä, työllisyyspalveluilla, Kelalla, yritysneuvojilla ja muilla nuorta kohtaavilla ammattilaisilla on tässä merkittävä rooli.

Laadukas ohjaus ei saisi olla henkilösidonnaista. Nuoren mahdollisuus löytää itselleen sopiva polku ei voi riippua siitä, kuinka hyvin juuri hänen kanssaan työskentelevä ammattilainen tuntee kevytyrittäjyyden, osuuskuntayrittäjyyden tai sivutoimisen yrittäjyyden mahdollisuuksia.

Työttömänä aloitettu yritystoiminta ei automaattisesti tarkoita työttömyysturvan päättymistä. Yritystoiminnan pää- tai sivutoimisuutta arvioidaan voimassa olevien sääntöjen ja henkilön todellisen tilanteen perusteella. Myös muiden etuuksien ja työn yhteensovittaminen ratkaistaan etuuskohtaisesti. [4]

Ohjaavan ammattilaisen ei tarvitse itse hallita kaikkia sosiaaliturvan, verotuksen tai yrittäjyyden yksityiskohtia. Hänen olisi kuitenkin hyvä tunnistaa vaihtoehtoja riittävästi voidakseen kysyä oikeita kysymyksiä ja ohjata nuori tarvittaessa oikean asiantuntijan luo.

Mitä ohjaavan ammattilaisen olisi hyvä tunnistaa?

- ero päätoimisen ja sivutoimisen yrittäjyyden välillä
- mitä kevytyrittäjyys käytännössä tarkoittaa ja mitä se ei tarkoita
- miten osuuskunnan kautta tehtävä työ voi järjestyä eri tavoin
- miten työn määrä ja tulot voivat vaikuttaa eri etuuksiin
- milloin nuori kannattaa ohjata työllisyyspalveluihin, Kelaan, yritysneuvontaan tai muuhun asiantuntijapalveluun
- miten työtehtäviä ja työaikaa voidaan sovittaa yksilölliseen työkykyyn.

Työn merkitys on toimeentuloa laajempi

Työhön osallistumisen merkitys ei rajoitu ansaittuun euroon. Sopivasti mitoitettu työ voi tuoda arkeen rakennetta, mahdollisuuksia käyttää omaa osaamista, uusia sosiaalisia kontakteja ja kokemuksen kuulumisesta yhteisöön. Se voi vahvistaa myös itsenäistymistä ja kokemusta omasta toimijuudesta. [5]

Työ ei kuitenkaan automaattisesti lisää hyvinvointia. Olennaista on, että työn määrä ja vaatimukset ovat suhteessa ihmisen voimavaroihin ja että työ voidaan tarvittaessa sovittaa hänen tilanteeseensa. [2][5]

Etelä-Savossa nuorten työllistymisen vaihtoehdoille on tarvetta

Etelä-Savossa tarve erilaisten työllistymisen mahdollisuuksien tunnistamiseen on ajankohtainen. Syyskuun 2026 lopussa maakunnassa oli 6 273 työtöntä työnhakijaa. Alle 25-vuotiaita työttömiä oli 730, mikä oli 81 henkilöä ja 12,5 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Alle 25-vuotiaat muodostivat noin 11,6 prosenttia kaikista maakunnan työttömistä työnhakijoista. [6]

Luvut eivät yksin kerro, millaisia ratkaisuja yksittäinen nuori tarvitsee. Ne kuitenkin muistuttavat siitä, että uusien työhön osallistumisen tapojen tunnistamiselle ja niistä viestimiselle on tarvetta.

Etelä-Savon työttömät työnhakijat, 9/2026	6 273
Alle 25-vuotiaat työttömät	730
Muutos vuoden takaiseen, alle 25-vuotiaat	+12,5 %
Alle 25-vuotiaiden osuus kaikista työttömistä	n. 11,6 %

Yhteinen tieto rakentaa vaihtoehtoja

Kehys-hankkeen ja Spesian yhteistyössä ei ole etsitty yhtä kaikille sopivaa yrittäjyyden mallia. Sen sijaan olemme pyrkineet tekemään näkyväksi vaihtoehtoja ja herättämään keskustelua siitä, millaisia työn tekemisen mahdollisuuksia nuorelle voi löytyä perinteisen kokoaikaisen palkkatyön rinnalle.

Samalla keskustelu on nostanut esiin uuden kysymyksen: tunnistavatko nuorta ohjaavat toimijat nämä vaihtoehdot riittävän hyvin? Kun kevytyrittäjyys, osuuskuntayrittäjyys, sivutoiminen yrittäjyys, erilaiset työn

tekemisen tavat sekä niiden yhteys etuuksiin ja yksilölliseen työkykyyn tunnetaan paremmin, nuorelle voidaan rakentaa useampia realistisia polkuja. Tavoitteena ei ole ohjata kaikkia yrittäjyyteen, vaan varmistaa, ettei mahdollisuus käyttää omaa osaamista ja osallistua työelämään jää kiinni siitä, ettei sopivaa vaihtoehtoa tunneta.

Millaisia vaihtoehtoisia työn tekemisen malleja teidän organisaatiossanne tunnistetaan ja saako nuori niistä tietoa silloin, kun hän sitä tarvitsee?

Kehys – Kehittyvät yhteisöt: tiedottamisella elinvoimaa ja yhteisöllisyyttä Etelä-Savoon
Hankkeen päätoteuttajana toimii Etelä-Savon Koulutus Oy ja osatoteuttajana Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Hanke on saanut EU:n maaseuturahoitusta Itä-Suomen elinvoimakeskukselta.

Lähteet

Tekstissä hyödynnettyjä lähteitä ja lisätietoa:

1. Ketjut kuntoon – HAMK / Ammattiopisto Spesia. Hankkeen tavoite, kohderyhmät, toteuttajat ja ESR+ -rahoitus. https://www.hamk.fi/projektit/ketjut-kuntoon/

2. Työterveyslaitos – Mielenterveys ja työkyky. Työkyky työntekijän voimavarojen ja työn vaatimusten suhteena sekä työn muokkaaminen. https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/mieli-ja-tyon-muokkaus/mielenterveys-ja-tyokyky

3. Tammikari, S. 2018. Yrittäjyyden opinpolut taideteollisuusalan ammatillisessa koulutuksessa – Osuuskunnasta tulevaisuuden yrittäjäksi. Savonia-ammattikorkeakoulu.

4. Työmarkkinatori – Yrittäjän ja itsensä työllistäjän työttömyysturva. Yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuuden arviointi sekä soviteltu työttömyysturva. https://tyomarkkinatori.fi/henkiloasiakkaat/tietoa-tyoelamasta/tyottomyysturva/yrittajan-ja-itsensa-tyollistajan-tyottomyysturva

5. Työterveyslaitos – Työhyvinvointi; Tue varhain. Työn merkitys hyvinvoinnille sekä sopivasti mitoitetun työn yhteys toimintakykyyn. https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/tyohyvinvoinnin-tiedolla-johtaminen-sote-alalla/osa-1-strateginen-tyohyvinvoinnin-johtaminen-ja-kasitteet/11-tyohyvinvointi

6. Itä-Suomen elinvoimakeskus – Työllisyyskatsaus syyskuu 2026. Etelä-Savon työttömät työnhakijat ja alle 25-vuotiaiden työttömyys. https://www.sttinfo.fi/tiedote/72425099/ita-suomen-elinvoimakeskuksen-tyollisyyskatsaus-syyskuu-2026?lang=fi&publisherId=69821604